

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання розрахункової роботи для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 “Освіта/педагогіка”
спеціальності 017 “Фізична культура і спорт”, освітня програма “Фітнес та рек-
реація”
всіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри теоретичної
та прикладної економіки

Протокол № 9
від 17.01.2022 р.

Чернігів 2022

Економіка підприємства. Методичні вказівки до виконання розрахункової роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 “Освіта/педагогіка” спеціальності 017 “Фізична культура і спорт”, освітня програма “Фітнес та рекреація” всіх форм навчання – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – 18 с.

Укладачі: Дерій Жанна Володимирівна, доктор економічних наук, професор;
Хоменко Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор.

Відповідальний за випуск: Дерій Жанна Володимирівна, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки, доктор економічних наук, професор

Рецензент: Парубець О.М., доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Навчально-наукового інституту економіки Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ.....	4
1. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ.....	5
2. МЕТА І ЗАВДАННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ	5
3. СТРУКТУРА РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ.....	6
4.1 ВСТУП	6
4.2 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
4.3 НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ, ЗАКЛАДІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.....	7
4.4 ВИСНОВКИ	11
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	12
ДОДАТОК А.....	14
ДОДАТОК Б.....	16

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Тенденції та виклики розвитку суспільства вимагають формування у здобувачів вищої освіти підприємницьких навичок та компетентностей з прикладних питань економічної діяльності та набуття практичних навичок щодо їх застосування у майбутній професії. Саме тому важливим є вивчення дисципліни “Економіка підприємства”, яка є вибірковою складовою освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальності 017 “Фізична культура і спорт” освітнього рівня бакалавр.

Вивчення дисципліни сприяє набуттю компетентностей, зокрема: здатність працювати у команді; здатність планувати та управляти часом; здатність до розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити, здатність зберігати та примножувати наукові цінності, набуття підприємницьких навичок та здатність розуміти економічні процеси і явища.

Важливою складовою вивчення дисципліни для досягнення програмних результатів навчання таких як: використовувати засвоєні уміння і навички при плануванні і організації підприємницької діяльності; конструювати процес та результат практичної діяльності в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки, є самостійна робота здобувачів вищої освіти, певну частину часу якої відводиться на виконання розрахункової роботи.

Дані методичні вказівки призначені для надання допомоги при виконанні розрахункової роботи з дисципліни “Економіка підприємства”. Методичні вказівки містять необхідні теоретичні відомості, вихідні дані для виконання окремих завдань, рекомендовану літературу, питання до заліку з дисципліни.

1. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

Розрахункова робота виконується у відповідності з обраним варіантом та містить теоретичну та розрахункову частини. Теоретична частина передбачає глибоке опрацювання конкретної теми з економічних питань підприємницької діяльності. Розрахункова частина передбачає опрацювання питань щодо нарахування заробітної плати працівникам бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту.

Робота повинна бути літературно та технічно грамотно виконана і відповідати вимогам оформлення. Всі сторінки нумеруються, в кінці подається повний список посилань, який складається відповідно до правил бібліографії. Розрахункова робота повинна виконуватись відповідно до вимог методичних вказівок, інакше вона не буде допущена до захисту, незалежно від її змісту. Робота виконується з дотриманням принципів академічної доброчесності та обов'язково перевіряється на наявність текстових запозичень. Завершена робота подається здобувачем вищої освіти на кафедру у термін визначений навчальним графіком.

Робота рецензується викладачем, якщо рецензія схвальна, то робота допускається до захисту. Якщо робота написана з порушенням вимог, невірно виконано завдання, її повертають на доопрацювання. Дата і час захисту роботи встановлюється викладачем згідно графіку навчального процесу. Робота зраховується тільки за результатами співбесіди здобувача з викладачем і є обов'язковою до виконання та умовою допуску до заліку.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

Мета розрахункової роботи – розвинути економічне мислення здобувачів у процесі самостійної роботи та досягненні програмних результатів навчання. Виконання розрахункової роботи дозволить: закріпити і поглибити знання з дисциплін “Економіка підприємства”; розвинути вміння використання в економі-

чній роботі нормативних матеріалів, законодавчих актів, інструкцій та літературних джерел; відпрацювати навички оформлення виконаної роботи у відповідності до вимог стандартів. Вихідними даними до виконання роботи є: законодавчі та нормативні документи; інформація про обмеження: ставки, тарифи. Номер варіанту обирається за номером у списку навчальної групи. Якщо робота виконана не за визначеним варіантом, вона не розглядається викладачем незалежно від її змісту.

3. СТРУКТУРА РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

Розрахункова робота має наступний зміст:

Вступ.

1. Теоретико-методологічні аспекти підприємницької діяльності.
2. Нарахування заробітної плати працівникам бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту.

Висновки.

Перелік посилань.

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

4.1 ВСТУП

Вступ повинен містити такі компоненти як актуальність роботи, мета роботи, завдання, які буде вирішено у процесі виконання розрахункової роботи. Обсяг вступу повинен складати 1-2 сторінки.

4.2 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Необхідні теоретичні відомості. Сучасна економічна система, яка перебуває у стані змін та розвитку, цифровізація економічної діяльності, глобалізація відносин, розвиток start-up руху обумовлюють зміну форм та методів організації бізнесової та підприємницької діяльності, вимагають нових підходів

до визначення місця та ролі підприємництва у розвитку національної економіки. Саме підприємництво як рушійна сила сучасного прогресу, механізм забезпечення інноваційного розвитку соціально-економічних систем відіграє провідну роль у формуванні економічного зростання та суспільного добробуту.

Завдання. При виконанні даного розділу роботи здобувачам пропонується розглянути окремі питання щодо підприємницької діяльності, її сутності та змісту. Обсяг даного розділу роботи повинен становити 10-12 сторінок комп'ютерного тексту. Перелік питань до виконання завдання наведено в **Додатку А**.

4.3 НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ, ЗАКЛАДІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Необхідні теоретичні відомості. Згідно Закону України «Про оплату праці», заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. У структурі заробітної плати виділяють такі елементи: основна заробітна плата; додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Законодавчо передбачено використання наступних форм оплати праці:

- погодинна це оплата праці за відпрацьований час (тобто кількість праці визначається відпрацьованим часом);

- відрядна оплата праці за якої розмір заробітку залежить від кількості і якості виконаної роботи згідно з нормами виробітку та відрядними розцінками.

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств, установ, організацій усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці. Якщо працівнику за повністю відпрацьований місяць нараховано суму менше, ніж законодавчо встановлений на цю дату розмір мінімальної заробітної плати, робото-

давець повинен проводити доплату до рівня мінімальної заробітної плати. Доплата проводиться щомісяця та виплачується одночасно з виплатою заробітної плати. Також треба враховувати, що доходи працівників оподатковуються податком з доходів фізичних осіб – 18%, та військовим збором – 1,5%.

Завдання. 1. Нарахувати заробітну плату працівникам бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту, робота яких оцінюється за погодинною формою оплати праці згідно даних поданих у таблиці 2, відповідно до визначеного варіанту. Умовні позначення наведені у таблиці:

ТР – тарифний розряд;

НЧ – норма робочого часу за місяць у якому проводиться нарахування заробітної плати;

ФЧ – фактично відпрацьований час.

Інформація щодо тарифних розрядів та відповідних їм тарифних коефіцієнтів наведена у **Додатку Б**.

2. Провести оподаткування заробітної плати та визначити остаточну суму коштів яку отримає працівник.

Контрольні питання.

1. Поняття заробітної плати. Форми та системи заробітної плати.
2. Державні гарантії оплати праці. Мінімальна заробітна плата.
3. Погодинна форма оплати праці. Умови застосування.
4. Види доплат та надбавок до заробітної плати.
5. Тарифні розряди та тарифні коефіцієнти.
6. Оподаткування доходів фізичних осіб.
7. Доплата до рівня мінімальної заробітної плати.
8. Сутність єдиної тарифної сітки працівників бюджетних установ.

Таблиця 2

Вихідні дані

№ п/п	Посада	ТР	НЧ	ФЧ	Доплати та надбавки, % до посадового окладу					
					За напруженість у роботі	Заслужений тренер спорту	Заслужений майстер спорту міжнародного класу	Майстер спорту	Науковий ступінь	Використання у роботі однієї чи декількох іноземних мов
1	Державний тренер національної збірної	20	160	160	50	20			25	15
2	Головний тренер національної збірної	18	160	160	50	20				10
3	Провідний тренер національної збірної	16	158	158	50	20				25
4	Тренер-реабілітолог національної збірної	15	156	156	30			10		10
5	Тренер національної збірної	15	148	148	40		15		25	10
6	Тренер-лікар національної збірної	14	150	150	30		15			15
7	Тренер-викладач ДСЮШ	13	156	150			15		15	
8	Тренер-викладач ДСЮШ	12	160	152				10		
9	Тренер-викладач ДСЮШ	11	168	160	20		15		15	
10	Спортсмен-інструктор команди вищої ліги	14	152	152				10		
11	Спортсмен-інструктор команди першої ліги	13	160	160				10		
12	Спортсмен-інструктор команди вищої ліги	13	152	152	25		15			
13	Спортсмен-інструктор команди першої ліги	12	148	148						
14	Тренер-масажист команди вищої ліги	13	160	160						
15	Інструктор з аеробіки	11	168	168						
16	Інструктор з фізкультури	11	160	160				10		
17	Директор шахово-шашкового клубу	11	156	156	15			10		
18	Директор спортивної бази	12	156	156	20	20			15	
19	Голова спортивного клубу	12	160	160	20			10		
20	Інструктор з фізкультури	12	158	158				10		10
21	Тренер-методист	13	156	130			15		15	10
22	Фахівець з фізичної реабілітації	12	160	160						

23	Фахівець з фізичної реабілітації	11	148	148				10		
24	Інструктор-методист вищої категорії	14	160	160				10	15	
25	Інструктор-методист	11	162	160					15	
26	Тренер	12	156	150			15			

4.4 ВИСНОВКИ

За результатами виконання розділів розрахункової роботи здобувач робить висновки щодо розглянутих питань. Висновки повинні бути конкретними, обсяг – до однієї сторінки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальна література

1. Економіка та організація праці: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / О.В. Мініна, Ж.В. Дерій, Н.Т. Шадура-Никипорець. – Чернівці: Черніг. нац. технол. ун-т, 2017. – 206 с.

2. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К.: Видавництво Ліра-К, 2017. – 600 с.

3. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 620 с.

4. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.

5. Batler-Boudon, T. 50 Economics Classics / John Murray. P. 368.

6. Niall Kishtainy. The Economics Book: Big Ideas Simply Explained. Published August 20th 2012 by DK

7. Niall Kishtainy. A Little History of Economics, published by Yale University Press, was released in March 2017.

8. Edmund Conway. 50 Ideas You Really Need to Know: Economics – Quercus Publishing Plc. 2012, p. 208.

Допоміжна література

1. Закон України «Про оплату праці». Відомості Верховної Ради України: - К.: редакція від 01.01.2017 року. - [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

2. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України: – К.: редакція від 02.08.2017 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

3. Кодекс законів про працю України. Відомості Верховної Ради України: - К.: редакція від 30.04.2017 року. - [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

4. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України: - К.: редакція від 26.07.2017 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

5. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України: – К.: редакція від 19.07.2017 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

5. Дерій Ж.В. Роль домашніх господарств у циркулярній економіці *Derii Zh. Households role in the circular economy/ Ж.В. Дерій // Проблеми і перспективи економіки та управління: Науковий журнал. – Чернігів: ЧНТУ, 2017. – № 3. – С. 39-45.*

6. Mc Connell, Campbell; Stanley Brue; Sean Flynn; Sean Flynn (2021). *Economics Principles, Problems, & Policies.* McGraw-Hill. pp. /. ISBN 9781260226775.

7. Інструкція зі статистики заробітної плати. Наказ Держкомстату України від 3.01.2004. № 5 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text>

8. Про впорядкування умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту. Наказ Міністерства України у справах молоді та спорту від 23.09.2005 № 2097 (Редакція від 30.07.2021) // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1236-05#Text>

ДОДАТОК А

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПЕРШОГО РОЗДІЛУ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

1. Порядок створення підприємства, його державної реєстрації, ліквідації та реорганізації відповідно до чинного законодавства України.
2. Порівняльна характеристика організаційно-правових форм бізнесу: переваги та недоліки.
3. Конкурентоспроможність суб'єктів господарювання.
4. Технологія розробки бізнес-плану.
5. Ліцензування та патентування у підприємницькій діяльності.
6. Сутність та методи державного регулювання підприємницької діяльності.
7. Види господарських товариств та їх характеристика.
8. Поняття корпоративного управління.
9. Правова база розвитку підприємництва в Україні.
10. Проблеми розвитку підприємництва.
11. Характеристика системи оподаткування підприємницьких структур в Україні.
12. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності.
13. Підприємництво у сфері надання медичних послуг.
14. Підприємництво у сфері оздоровлення та спорту.
15. Сутність, види та елементи підприємницької культури.
16. Роль кредитування у розвитку підприємництва.
17. Етика підприємницької діяльності.
18. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні.
19. Страхування як інструмент захисту підприємця.
20. Інноваційність підприємницької діяльності.
21. Фінансові аспекти організації бізнесу.

22. Поняття планування та управління підприємницькою діяльністю господарюючих структур.
23. Джерела фінансування розвитку бізнесу.
24. Розвиток start-up руху в Україні.
25. Стан рекреаційного бізнесу в Україні.
26. Розвиток бізнес-ідей у сфері фітнесу.
27. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання.
28. Прибутковість підприємницької діяльності та шляхи її підвищення.
29. Показники ефективності діяльності підприємницьких структур.
30. Розвиток фітнес-франчайзингу.
31. Класичне та інноваційне підприємництво: особливості та відмінності.
32. Принципи підприємницької діяльності.
33. Установчі документи та їх підготовка.
34. Статутний фонд і його формування.
35. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності.
36. Основні способи організації власного бізнесу.
37. Форми і методи конкурентної боротьби у бізнесі.
38. Сутність і еволюція маркетингу.
39. Інвестиційні проекти підприємств та їх ефективність.
40. Сутність менеджменту.
41. Сутність і основні види ризиків підприємницької діяльності.
42. Причини економічних ризиків у бізнесі.
43. Етапи і методи прийняття управлінських рішень у бізнес-діяльності.
44. Антимонопольна діяльність держави та захист суб'єктів підприємництва.
45. Економічна безпека підприємництва.
46. Економічна свобода – основна передумова розвитку підприємництва.
47. Підприємницька ідея та її реалізація.

ДОДАТОК Б

Таблиця Б 1

РОЗМІРИ*

тарифних розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій галузі фізичної культури і спорту

Тарифний розряд	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Коефіцієнт	1,00	1,09	1,18	1,27	1,36	1,45	1,54	1,64	1,73	1,82	1,97	2,12	2,27
Тарифний розряд	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Коефіцієнт	2,42	2,58	2,79	3,00	3,21	3,42	3,64	3,85	4,06	4,27	4,36	4,51	

**З 1 січня 2022 року набрав чинності Закон України «Про Державний бюджет України на 2022 рік». Зазначеним документом встановлено мінімальну заробітну плату:*

– у місячному розмірі: з 1 січня – 6500 грн, з 1 жовтня – 6700 грн;

– у погодинному розмірі: з 1 січня – 39,26 грн, з 1 жовтня – 40,46 грн.

Посадові оклади (тарифні ставки) працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери розраховують виходячи з розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника 1-го тарифного розряду ЄТС із 1 січня 2022 року – 2893 грн; – із 1 жовтня 2022 року – 2982 грн.

Посадові оклади (тарифні ставки) за розрядами Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 року № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» (зі змінами), визначаються шляхом множення окладу (ставки) працівника 1 тарифного розряду на відповідний тарифний коефіцієнт. У разі, коли посадовий оклад (тарифна ставка) визначений у гривнях з копійками, цифри до 0,5 відкидаються, від 0,5 і вище – заокруглюються до однієї гривні.

ДОДАТОК В

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Підприємство, його основні ознаки та принципи функціонування.
2. Основні умови та напрямки діяльності підприємства.
3. Класифікація видів підприємств.
4. Зовнішнє середовище функціонування підприємства.
5. Державне регулювання діяльності підприємств.
6. Виробнича програма підприємства та її показники.
7. Обґрунтування виробничої програми.
8. Поняття та склад основних засобів підприємства.
9. Форми обліку та методи оцінки основних засобів підприємства.
10. Знос основних засобів.
11. Методи нарахування амортизації.
12. Відтворення основних засобів.
13. Показники використання основних засобів.
14. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення.
15. Нематеріальні ресурси підприємства.
16. Нематеріальні активи підприємства.
17. Сутність інвестицій, їх класифікація. Обчислення обсягу капіталовкладень.
18. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій.
19. Оцінка економічної ефективності інвестицій та інвестиційних проектів.
20. Поняття оборотних фондів та оборотних коштів підприємства.
21. Показники використання оборотних коштів підприємства.
22. Нормування оборотних коштів.
23. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів. Ефективність прискорення руху оборотних коштів.
24. Класифікація персоналу за професіями, спеціальностями, кваліфікаційним рівнем.

25. Явочна, облікова, середньо облікова чисельність працюючих.
26. Показники, що характеризують потенціал трудових ресурсів.
27. Визначення чисельності персоналу.
28. Продуктивність праці та її планування.
29. Чинники підвищення продуктивності праці.
30. Нормування праці та планування чисельності працівників на підприємстві.
31. Поняття та види заробітної платні.
32. Організація оплати праці на підприємстві.
33. Відрядна форма оплати праці, її різновиди і системи.
34. Погодинна (окладна) форма оплати праці, її різновиди і системи.
35. Змішані форми оплати праці на підприємстві.
36. Система надбавок, доплат та премій працівникам.
37. Планування фонду оплати праці на підприємстві.
38. Поняття витрат. Класифікація витрат.
39. Сутність та структура виробничої собівартості продукції.
40. Точка беззбитковості.
41. Методи визначення собівартості продукції.
42. Калькуляція собівартості.
43. Економічна сутність доходу підприємства.
44. Сутність прибутку підприємства, його види.
45. Рентабельність підприємства.
46. Види прибутку та основні фактори, що на нього впливають.
47. Рентабельність підприємства.
48. Поняття ціни продукції. Види цін.
49. Методика розрахунку цін на продукцію.
50. Статут підприємства, його зміст.
51. Колективний договір та його основні положення.